

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. v právní věci žalobkyně: **G. M. G.**, zastoupená JUDr. Janem Kunzem, advokátem se sídlem U Hřbitova 34, Opava, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava**, se sídlem Krnovská 68, Opava, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 120/2011 - 4,

t a k t o :

- I. Návrh žalobkyně na zrušení ustanovení zástupce JUDr. Jana Kunzeho a na ustanovení nového zástupce **se zamítá.**
- II. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 120/2011 - 4, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- III. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta JUDr. Jana Kunzeho **se určuje** částkou 4800 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 21. 6. 2011 byl Krajskému soudu v Ostravě doručen návrh žalobkyně ze dne 16. 6. 2011 označený jako „*Správní žaloba proti rozhodnutí zástupce vedoucího odd. výkonu trestu Věznice Opava, npor. Mgr. K. B., zamítnout žádost žalobkyně o sjednání nápravy ze dne 13. 6. 2011*“.

V návrhu žalobkyně uvádí, že dne 13. 6. 2011 zaslala k rukám vedoucího oddělení výkonu trestu „*žádost o sjednání nápravy*“. Následně byla tato žádost předána k vyřízení jmenovanému zástupci vedoucího oddělení výkonu trestu. Ten ji dne 16. 6. 2011 zamítl. Dle žalobkyně se tak stalo na základě důvodů, které neodpovídají pravdě. Žalobkyně v žalobě dále konstatovala, že proti rozhodnutí správního orgánu je osoba, již se takové rozhodnutí dotýká, oprávněna podat žalobu podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších

předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Konečně uvedla, že svou žalobu dále doplní prostřednictvím svého zástupce, o jehož ustanovení jakož i o osvobození od soudních poplatků zároveň požádala.

Krajský soud v Ostravě uvedeně podání žalobkyně posoudil jako „žalobu proti rozhodnutí zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu žalované ze dne 16. 6. 2011, ve věci žádosti žalobkyně o sjednání nápravy ze dne 13. 6. 2011“, přičemž tuto žalobu prvním výrokem usnesení ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 120/2011 - 4, odmítl. Druhým výrokem pak zamítl návrh žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů.

V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl (s odvoláním se na závěry usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2006, č. j. 57 Ca 166/2006 - 14, publikovaného pod č. 1144/2007 Sb. NSS), že napadený výsledek činnosti žalované není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. Rozhodnutím ve smyslu uvedeného ustanovení lze rozumět jen takové akty orgánů veřejné moci, jež jsou výsledkem příslušného, často formalizovaného řízení a s jejichž vydáním spojuje vznik, změnu, zrušení či závazné určení práva a povinnosti některý z obecně závazných právních předpisů České republiky. Od takových rozhodnutí je však třeba odlišovat jiné faktické pokyny či donucení a další výsledky činnosti orgánů veřejné moci, které však rozhodnutími ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. nejsou. Krajský soud dospěl k závěru, že o takový případ se jedná i v posuzované věci, a proto žalobu podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl jako nepřipustnou, neboť směřovala proti úkonu žalované, který je dle § 70 písm. a) s. ř. s. ze soudního přezkoumání vyloučen, neboť není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. K návrhu žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů krajský soud uvedl, že vzhledem k uvedeným důvodům pro odmítnutí žaloby tento návrh zjevně nemohl být úspěšný. Žalobkyně tedy dle krajského soudu nenaplnila předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s.; jednou ze zákonných podmínek pro ustanovení zástupce soudem pak je v souladu s § 35 odst. 8 s. ř. s. to, že u navrhovatele jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků.

Uvedené usnesení krajského soudu napadla žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížností. Stěžovatelka obecně namítá, že krajský soud danou věc neposoudil správně, když žalobu odmítl s tím, že napadený výsledek činnosti žalované není rozhodnutím ve smyslu § 65 s. ř. s. S tímto závěrem stěžovatelka nesouhlasí a naopak se domnívá, že napadený postup žalované je aktem v řízení podle § 65 a násl. s. ř. s. přezkoumatelným a že rozhodnutím krajského soudu byla zkrácena na svých subjektivních právech, zejména právu na spravedlivý proces.

K návrhu stěžovatelky Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 120/2011 - 17, stěžovatelku osvobodil od soudních poplatků a ustanovil jejím zástupcem JUDr. Jana Kunzeho, advokáta.

Podáním doručeným krajskému soudu dne 14. 11. 2011 ustanovený zástupce jménem stěžovatelky doplnil kasační stížnost. V doplnění kasační stížnosti uvedl, že usnesení krajského soudu je nezákonné z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Dodal, že krajský soud nesprávně posoudil otázku výluky ze soudního přezkumu před správními soudy; v dané věci totiž bylo rozhodováno orgánem veřejné správy o právu stěžovatelky v oblasti veřejné správy. Napadený akt je pak třeba považovat za rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. Ustanovený zástupce zopakoval, že kasační stížností napadeným usnesením krajského soudu byla stěžovatelka zkrácena na svém právu na spravedlivý proces.

Žalovaná se ke kasační stížnosti vyjádřila sdělením doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 7. 3. 2012. Uvedla, že v dané věci nebyl vydán žádný správní akt. Předmětnou otázku

pokračování

přítom řešil zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu písemným vyjádřením ze dne 16. 6. 2011, kterým reagoval na žádost stěžovatelky. S tímto vyřízením věci byla stěžovatelka seznámena.

Žalovaná taktéž připojila ke svému sdělení originál žádosti stěžovatelky ze 13. 6. 2011 a příslušné vyjádření zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu. Z těchto písemností vyplynulo, že dne 13. 6. 2011 stěžovatelka požádala o „nápravu“, která měla spočívat v udělení dvou kázeňských odměn. Poukázala na svou brigádnickou činnost ve věznici (vynášení odpadků), přičemž tím měla splnit předpoklady pro udělení kázeňské odměny ve smyslu § 45 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“). Stěžovatelka v žádosti uvedla, že pracovní terapie není součástí jejího programu zacházení a není tak danou činností povinna provádět bez nároku na odměnu. Neudělením kázeňských odměn mělo dojít k porušení zákona o výkonu trestu odnětí svobody i práv stěžovatelky. I kdyby totiž na udělení odměny nebyl právní nárok, nemůže být dle stěžovatelky takové rozhodování závislé na libovůli pracovníků Vězeňské služby ČR; dle zásad spravedlivého procesu má totiž být o skutkově totožných věcech rozhodováno stejně. Ostatním odsouzeným jsou v takové situaci odměny udělovány a se stěžovatelkou nemůže být jednáno jinak jen proto, že ve výkonu trestu odnětí svobody úspěšně hájí svá práva. Ve vyjádření na tuto žádost zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu mj. uvedl, že provedeným šetřením bylo zjištěno, že brigádnickou činností nevykonávala stěžovatelka ve sledovaných obdobích zodpovědně, na což byla upozorněna a o čemž byl proveden záznam do vězeňského informačního systému; taktéž byly na stěžovatelku podány dva návrhy na kázeňské potrestání. Rovněž poukázal na § 32 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, dle něhož se do pracovní doby nepočítá úklidová a další obdobná činnost potřebná k zajištění každodenního provozu věznice; tyto práce jsou odsouzení povinni provádět bez nároku na pracovní odměnu.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud předesílá, že v posuzovaném případě stěžovatelka kasační stížností napadla usnesení krajského soudu o odmítnutí návrhu. Takovou kasační stížnost lze opřít pouze o důvody nezákonnosti tohoto rozhodnutí dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, publikovaný pod č. 625/2005 Sb. NSS). Pod tento důvod spadá i případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2005, č. j. 6 As 4/2004 - 53, dostupný na www.nssoud.cz). Jelikož tedy kasační stížnost nesměřuje proti meritornímu rozhodnutí, nebude se moci ani Nejvyšší správní soud zabývat věcí samou, tj. nebude se zabývat otázkou zákonnosti žalobou napadeného postupu žalované. Předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu v daném řízení je toliko otázka, zda krajský soud postupoval správně, když žalobu stěžovatelky podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl.

Nejvyšší správní soud se však musel nejdříve vypořádat s návrhem stěžovatelky doručeným Krajskému soudu v Ostravě dne 16. 12. 2011, v němž stěžovatelka žádá soud,

aby JUDr. Jana Kunzeho zprostil povinnosti ji v dané věci zastupovat. Jako důvod své žádosti stěžovatelka uvádí, že ustanovený zástupce stěžovatelku ve věznici nenavštívil ani ji jinak nekontaktoval. Doplnění kasační stížnosti s ní nekonzultoval a toto jí až na vlastní žádost zaslal krajský soud. S textem doplnění není spokojena a navíc se má jednat o stejnopis doplnění, které v jiné věci (vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 22 A 114/2011) vypracoval JUDr. Tomáš Hulva. Samo doplnění kasační stížnosti je třeba doplnit. Stěžovatelka tedy již nechová k ustanovenému zástupci důvěru. Stěžovatelka dále žádala, aby jejím zástupcem byl ustanoven JUDr. Mario Hartmann, advokát, o němž ví, že by ji ve věznici Světlá nad Sázavou, kam byla dne 1. 12. 2011 přemístěna, navštívil a kasační stížnost řádně doplnil.

Při posouzení předmětných návrhů Nejvyšší správní soud vycházel ze zákonných podmínek pro ustanovení zástupce soudem, tak jak jsou stanoveny v § 35 odst. 8 s. ř. s. Přitom soud na jedné straně vážil zájem stěžovatelky na tom, aby jí byl pro dané řízení ustanoven nový zástupce z řad advokátů, na druhé straně pak soud zohlednil náklady, které by státu v důsledku zastoupení stěžovatelky takto nově ustanoveným advokátem vznikly.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v daném případě nejsou dány důvody pro zrušení ustanovení JUDr. Jana Kunzeho, advokáta, zástupcem stěžovatelky a pro ustanovení nového zástupce z řad advokátů.

K uvedenému závěru Nejvyšší správní soud vedly následující důvody:

Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. platí, že „navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát“.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky, tj. musí jít o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a dále musí být ustanovení zástupce soudem v určitém konkrétním případě nezbytně pro ochranu práv takového účastníka.

Stěžovatelka byla od soudních poplatků osvobozena usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 120/2011 - 17. Z dané skutečnosti Nejvyšší správní soud pro účely tohoto rozhodnutí vycházel i přesto, že, jak vyplývá ze sdělení Vězeňské služby ČR, Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno založeného ve spisu, byla stěžovatelka dne 14. 2. 2012, tj. v průběhu řízení o kasační stížnosti, z trestu odnětí svobody podmíněně propuštěna, mohlo tedy u ní následně dojít ke změně majetkových poměrů.

Pokud jde o v pořadí druhou podmínku, řízení o kasační stížnosti je specifické potud, že zastoupení stěžovatele bez odpovídajícího právního vzdělání advokátem je podmínkou řízení o kasační stížnosti, takže obecně při posuzování návrhu takového stěžovatele na ustanovení zástupce není třeba zjišťovat, zda tato druhá podmínka je či není splněna, neboť nezbytnost jeho zastoupení v řízení o kasační stížnosti se předpokládá ze zákona.

V daném případě nicméně nelze přehlédnout, že stěžovatelce již zástupce z řad advokátů ustanoven byl a stěžovatelka tedy byla v tomto řízení advokátem zastoupena. Ustanovený advokát pak v dané věci jménem stěžovatelky doplnil kasační stížnost, již stěžovatelka podala proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 120/2011 - 4.

pokračování

Vzhledem k uvedenému rozsahu přezkumu Nejvyššího správního soudu ve věci, kdy se může zabývat pouze tím, zda krajský soud správně posoudil podmínky pro odmítnutí žaloby, nikoli však meritem věci, tedy tím, zda postup žalované v dané věci byl zákonný či nikoli, je zřejmé, že právní pomoc byla ustanoveným advokátem poskytnuta v dostatečné míře. Je totiž zjevné, že ustanovený advokát kasační stížnost odůvodnil dostatečným způsobem, když ji opřel o důvody podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., přičemž zároveň uvedl důvody, pro které se domnívá, že žalobou napadený výsledek činnosti žalované je rozhodnutím ve smyslu § 65 s. ř. s. a jako takový je přezkoumatelný v příslušném soudním řízení. Nadto je ze spisu zřejmé, že se ustanovený advokát, byť formou substituce, dne 2. 11. 2011 u Krajského soudu v Ostravě seznámil s obsahem spisu.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že předmětná kasační stížnost byla plně projednatelná a bylo možné o ní bez dalšího rozhodnout. V této souvislosti Nejvyšší správní soud též připomíná, že podle § 109 odst. 2 s. ř. s. rozhoduje o kasační stížnosti zpravidla bez jednání. Pokud však stěžovatelka přesto považovala za nezbytné kasační stížnost doplnit, nic jí nebránilo v tom, aby tak učinila.

Vzhledem k uvedenému lze uzavřít, že ustanovený advokát stěžovatelky splnil v řízení o kasační stížnosti svou roli a zájem stěžovatelky na ochraně jejích práv byl v daném případě dostatečným způsobem uspokojen. Nejvyšší správní soud tudíž i přes skutečnosti uváděné v předmětném návrhu neshledal důvody pro to, aby v daném případě zprostil ustanoveného advokáta povinnosti stěžovatelku zastupovat a aby stěžovatelce ustanovil nového zástupce z řad advokátů, neboť takový postup nebyl nezbytný k ochraně jejích práv. Zdejší soud naopak zohlednil skutečnost, že navrhovaným postupem by v rozporu se zásadou ekonomie řízení vznikly státu neopodstatněné náklady.

Nejvyšší správní soud tedy návrh stěžovatelky na zrušení ustanovení JUDr. Jana Kunzeho, advokáta, jejím zástupcem a na ustanovení nového zástupce z řad advokátů zamítl.

Ve věci samotné pak Nejvyšší správní soud uvádí, že v daném případě stěžovatelka, jak již bylo řečeno, mj. namítá nesprávnost závěru krajského soudu, že napadený postup žalované není rozhodnutím ve smyslu § 65 s. ř. s. Nejvyšší správní soud ovšem v první řadě zkoumal, zda řízení před krajským soudem, z něhož napadené usnesení vzešlo, není zatíženo případnou vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby. Eventuální nedostatek spočívající v takové vadě by totiž byl důvodem ke zrušení napadeného usnesení, k němuž Nejvyšší správní soud musí přihlídnout z úřední povinnosti.

Krajskému soudu je přitom třeba vytknout především to, že žalobu odmítl bez jakéhokoliv podkladu ve spise, a navíc tak učinil, aniž by vyzval stěžovatelku k odstranění vad žaloby. Soudní řád správní stanoví náležitosti jednotlivých druhů žalob (viz § 71, § 80 odst. 3, § 84 odst. 3 s. ř. s.). Pokud takové náležitosti podání účastníka řízení nemá, upravuje soudní řád správní postup krajského soudu při doplňování náležitostí žaloby a odstraňování jejích vad a rovněž stanoví, jak má soud postupovat v případě, že nedostatky žaloby odstraněny nebudou.

Podle § 37 odst. 3 s. ř. s. musí být z každého podání zřejmé, čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, a musí být podepsáno a datováno; k podání musí být připojeny listiny, kterých se podatel dovolává. Náležitosti žaloby proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 odst. 1 s. ř. s. vyjmenovává § 71 odst. 1 s. ř. s., podle kterého musí taková žaloba kromě obecných náležitostí podání podle § 37 odst. 2 a 3 s. ř. s. obsahovat též označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci, označení osob na řízení zúčastněných, jsou-li žalobci známy, označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá,

žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné, jaké důkazy k prokázání svých tvrzení žalobce navrhuje provést a konečně musí obsahovat také návrh výroku rozsudku, tj. žalobní petit. Podle § 71 odst. 2 s. ř. s. pak žalobce k žalobě připojí jeden opis napadeného rozhodnutí.

Je přitom zjevné, že podání stěžovatelky ze dne 16. 6. 2011 nesplňovalo podstatné náležitosti žaloby proti rozhodnutí správního orgánu uvedené v § 71 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka zde napadené rozhodnutí nikterak blíže neoznačila, z podání dále nevyplývá, kdy jí mělo být takové rozhodnutí doručeno či jinak oznámeno, přičemž takové údaje nelze dovodit ani z jiných listin, když stěžovatelka kopii napadeného rozhodnutí k předmětnému podání nepřiložila. Předmětné podání stěžovatelky dále neobsahuje ani žalobní petit, který je nutnou náležitostí žaloby proti rozhodnutí správního orgánu [viz § 71 odst. 1 písm. f) s. ř. s.]. Nutno podotknout, že o neúplnosti podání svědčí též sdělení samotné stěžovatelky, že žalobu dále doplní prostřednictvím svého zástupce.

Krajský soud přesto podání stěžovatelky ze dne 16. 6. 2011 vyložil dle jeho označení, tedy že se jedná o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., a bez dalšího žalobu stěžovatelky odmítl, neboť dospěl k závěru, že napadený výsledek činnosti žalované není rozhodnutím podle § 65 odst. 1 s. ř. s.

Postup krajského soudu v daném případě byl v rozporu s § 37 odst. 5 s. ř. s., podle kterého „*[p]ředseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nebude-li podání v této lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, soud podání usnesením odmítne, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. O tom musí být podatel ve výzvě poučen.*“

S ohledem na vady podání ze dne 16. 6. 2011 měl tedy krajský soud před vydáním rozhodnutí stěžovatelku nejprve vyzvat dle § 37 odst. 5 s. ř. s. k jejich odstranění. Takto však nepostupoval. Namísto odstraňování vad podání, vyžádání si opisu napadeného správního aktu, byl-li takový vydán, a vyjádření žalované k tomu, jaký správní akt je vlastně napadán, přistoupil krajský soud k rozhodnutí o žalobě, která postrádala základní zákonné náležitosti.

Nejvyšší správní soud dodává, že povahou rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. se zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008 - 98, publikovaném pod č. 2206/2011 Sb. NSS, přičemž nepřisvědčil plně toliko materiální definici správního rozhodnutí. Rozšířený senát konstatoval, že „*formální definiční znaky (správního) rozhodnutí definice „rozhodnutí“ ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. sice sama o sobě neobsahuje, jsou však přítomny jako znaky vymezující nezbytné vlastnosti přezkoumávaného aktu na těch místech dílu prvního části druhé s. ř. s., která se týkají např. časových podmínek podání žaloby (oznámení rozhodnutí jako zásadně písemného formalizovaného aktu) či vlastností, které nutně musí mít, aby obstál v přezkumu (přezkoumatelnost; náležitosti, mj. formální, které vylučují, že by šlo o akt nicotný)*“. Rozšířený senát tedy rozhodnutí definoval jako formalizovaný a standardizovaný akt se zákonem předepsanými náležitostmi umožňujícími rychle a jednoduše rozpoznat původce i adresáta (adresáty) takového aktu, obsah práv a povinností jím upravených i důvody, pro které je do nich zasahováno. Zároveň rozšířený senát vymezil i pojem rozhodnutí dle § 65 odst. 1 s. ř. s. v materiálním slova smyslu, přičemž zdůraznil, že na postup správního orgánu by bylo možné nahlížet jako na rozhodnutí v materiálním smyslu jen tehdy, pokud by šlo o akt, který by po obsahové stránce měl povahu „rozhodnutí“ ve smyslu definice obsažené v § 65 odst. 1 s. ř. s. a měl mít podle zákona též formu správního rozhodnutí, avšak který by pro procesní pochybení správního orgánu nebyl v takto předepsané formě vydán.

pokračování

Z judikatury zdejšího soudu také vyplývá, že pokud by byl mezi obsahem žaloby a navrženým petitem rozpor, případně pokud by žaloba žádný petit neobsahovala, bylo by třeba, jak již bylo naznačeno, takovou vadu nejprve odstranit postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s. Není-li postaveno najisto, čeho se žalobce žalobou domáhá, a soud přesto ve věci rozhodne, zatíží tím své řízení vadou, která může mít vliv na zákonnost rozhodnutí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2009, č. j. 7 Aps 2/2009 - 197). V každém případě se ovšem jednalo o vadu odstranitelnou, soud tedy nebyl oprávněn vydat rozhodnutí, aniž by se pokusil tyto vady postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s. odstranit.

Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že krajský soud byl povinen ujasnit si přípustnost žaloby a další podmínky řízení v souladu s obsahem žaloby; nebyl přitom vázán označením žaloby. Jinými slovy, krajský soud měl stěžovatelku vyzvat, aby odstranila zmiňované vady žaloby a upřesnila, čeho se touto žalobou domáhá. Teprve pokud by stěžovatelka na výzvu soudu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. neupřesnila a nedoplnila své podání, byl by krajský soud povinen zkoumat, zda lze v řízení o podání stěžovatelky i přes tuto skutečnost pokračovat, a pokud by to možné nebylo, byl by povinen podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítnout (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 2. 2010, č. j. 1 As 78/2009 - 76, dostupný na www.nssoud.cz).

Krajský soud uvedeným způsobem nepostupoval a tím zatížil své řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí o odmítnutí návrhu [§ 103 odst. 1 písm. d) a e) s. ř. s.].

V této souvislosti je dále podstatná i okolnost, že stěžovatelka v návrhu na zahájení řízení zároveň požádala, aby jí soud osvobodil od soudních poplatků a aby jí ustanovil zástupce z řad advokátů. Krajský soud nicméně o tomto návrhu rozhodl až v předmětném usnesení o odmítnutí žaloby, kterým se řízení před krajským soudem končí, ačkoliv s ohledem na zachování procesních práv stěžovatelky tak měl učinit na prvním místě, tedy ještě před tím, než by se pokusil odstranit vady žaloby, jak bylo popsáno výše. Je pravděpodobné, že pokud by soud shledal, že v daném případě jsou splněny podmínky pro ustanovení zástupce z řad advokátů, stěžovatelka by prostřednictvím ustanoveného advokáta vady žaloby snáze odstranila. I v tomto ohledu tedy krajský soud pochybil, a zatížil tak řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí.

Samotný výrok kasační stížností napadeného usnesení, jímž krajský soud zamítl návrh stěžovatelky na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů, pak nemůže obstát ani s ohledem na důvody, pro které krajský soud návrh stěžovatelky zamítl. Krajský soud zde totiž vycházel ze závěrů, na základě kterých předmětnou žalobu stěžovatelky odmítl. Jak ovšem vyplývá z již uvedeného, závěr krajského soudu, podle kterého žaloba stěžovatelky zjevně nemohla být úspěšná, neobstojí, navíc takový závěr soudu nebyl ani přezkoumatelným způsobem odůvodněn. Výše uvedená konstatování krajského soudu, podle kterých nikoli každý úkon žalované vůči odsouzeným v rámci výkonu trestu odnětí svobody je výsledkem rozhodování o právu a povinnosti odsouzeného v oblasti veřejné správy, jsou zcela obecná. Krajský soud naopak blíže neuvádí, z jakých důvodů měl za to, že právě v posuzované věci šlo o případ, kdy postupem žalované nemohla být dotčena veřejná subjektivní práva stěžovatelky, a to již proto, že v důsledku zmiňovaných pochybení v podstatě nemohl mít představu o tom, čeho se stěžovatelka vlastně domáhá a vůči čemu brojí. Případná možnost dotčení veřejných subjektivních práv akty Vězeňské služby ČR ostatně vyplývá ze samotného usnesení Krajského soudu v Plzni dne 30. 11. 2006, č. j. 57 Ca 166/2006 - 14, na které se Krajský soud v Ostravě odvolával.

Nejvyšší správní soud k věci dodává, že již ze znění § 45 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody vyplývá, že na udělení kázeňské odměny není právní nárok. Z citovaného ustanovení plyne pouze to, že *„jestliže odsouzený svým chováním a jednáním nebo příkladným činem projevuje odpovědný přístup ke plnění stanovených povinností a spolupracuje při naplňování účelu výkonu trestu, lze mu udělit odměnu“*. Na druhou stranu se však krajský soud nezabýval otázkou, zda v případě, že si odsouzený podá žádost o udělení kázeňské odměny (např. i ve formě žádosti o „nápravu“, jak to učinila stěžovatelka), je Vězeňská služba České republiky povinna vydat ve věci rozhodnutí a zda je vyřízení takové žádosti neformálním přípisem (v nynějším případě vyjádřením žalované ze dne 16. 6. 2011) možno považovat (z materiálního hlediska) za rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.

I v případě, že by napadený akt žalované nepředstavoval rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., je nutné vzít v potaz i další skutečnosti. V návaznosti na argumentaci stěžovatelky je třeba zohlednit např. § 15 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, dle něhož *„odsouzeným ve výkonu trestu přísluší stejná práva za podmínky a v rozsahu stanoveném tímto zákonem“*. Dle § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád je pak správní orgán povinen dbát toho, *„aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly“*. Obecný interpretační rámec pro nejrůznější „opatření“ přijímaná v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a uvážení o nich pak představuje § 2 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (při zohlednění zejm. § 1 odst. 2 a § 2 odst. 1 citovaného zákona), dle kterého se s odsouzenými ve výkonu trestu *„musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou ke návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem“*.

V důsledku neodstranění vad žaloby se ovšem krajský soud (případnou) argumentací stěžovatelky ani citovanými (či jinými) relevantními právními předpisy ve svém usnesení vůbec nezabýval. Bude tedy na něm, aby v dalším řízení v závislosti na tom, jakým způsobem doplní svou žalobu stěžovatelka, zkoumal, zda a případně v jakém typu řízení se stěžovatelka může domáhat ve vztahu k napadenému postupu žalované ochrany ve správním soudnictví (např. zda tvrzená diskriminace z důvodu uplatňování stěžovatelce údajně náležejících práv nemohla představovat nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s.), a aby své rozhodnutí v každém případě řádně odůvodnil.

Vzhledem k uvedenému Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost opodstatněnou, byť pro vady řízení před krajským soudem, k nimž přihlédl z úřední povinnosti, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Krajský soud v Ostravě vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Ostravě v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Byť Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu ruší a věc mu vrací k dalšímu řízení, je povinen zároveň rozhodnout o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného zástupce stěžovatelky, které dle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Odměna a hotové výdaje ustanoveného advokáta sice patří mezi náklady řízení ve smyslu § 57 s. ř. s., nejde však o náhradu nákladů řízení mezi jeho účastníky ve smyslu § 60 s. ř. s., o níž má dle § 110 odst. 3 s. ř. s. v případě náhrady nákladů řízení o kasační stížnosti po zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu rozhodovat v dalším řízení krajský soud.

pokračování

Ustanovený zástupce JUDr. Jan Kunze vyčíslil odměnu a hotové výdaje v přípise ze dne 1. 3. 2012. Nejvyšší správní soud ustanovenému zástupci přiznal odměnu za dva úkony právní služby (první porada se stěžovatelkou včetně převzetí a přípravy zastoupení a doplnění kasační stížnosti) po 2100 Kč podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném do 31. 12. 2012, a dále dva režijní paušály po 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Nejvyšší správní soud tak přiznal ustanovenému zástupci stěžovatelky odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 4800 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 25. ledna 2013

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu